

Lietuvos chirurgas, sulaukęs šimto metų

Janina Valančiūtė, Lietuvos medicinos biblioteka

2012 m. spalio 19 d. chirurginės onkologijos pradininkui Lietuvoje **profesoriui Petruui Norkūnui** sukako 100 metų. Vilniaus universiteto Onkologijos institute surengtas iškilmingas jubiliejaus minėjimas, profesorių pasveikino kolegos. Ta proga veikė Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotojų parengta paroda.

Petro Norkūno, gimusio 1912 m. spalio 19 d., vaikystė prabėgo gimtajame Marijampolio kaime, Vilniaus rajone. Jis mokėsi Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Būdamas penktoje klasėje rašinėlyje parašė, kad svajoja būti gydytoju. Mokytojas sukritikavo ir patarė geriau tapti kunigu, o ne gydytoju. Petras Norkūnas studijavo teologijos mokslus, baigė keturis kursus, bet nebuvo išventintas į kunigus. Sekdamas vyresnio brolio Prano pėdomis, vėliau jis pasirinko mediciną. 1944 m. baigė medicinos studijas Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Jaunam gydytojui tuo pačiu metu teko derinti darbą keliose vietose. Jis įsidarbino Vilniaus 1-ojoje ligoninėje, taip pat pradėjo dirbti Vilniaus universiteto Bendrosios chirurgijos katedroje ir Vilniaus aukštųjų mokyklų poliklinikoje. Nuo pirmųjų pokario dienų iki 2002 m. P. Norkūnas dirbo Vilniaus onkologijos institute. 1957–1990 m. ėjo Onkologijos instituto Chirurgijos skyriaus vedėjo pareigas.

Jam vadovaujant labai suaktyvėjo chirurginis darbas. 1952 m. buvo atlikta tik 163 operacijos, o 1956 m. – jau 356. Buvo operuojami ligoniai, sergantys tiesiosios žarnos, skrandžio, stemplės bei plaučių navikais. Daktaro Petro Norkūno dėka į onkologinių ligonių gydymą įsitraukė jo brolis prof. Pranas Norkūnas ir prof. Valerijus Šlapoberskis.

Visą gyvenimą paskyręs vėžio ligos tyrinėjimams P. Norkūnas išgarsėjo kaip gydytojas praktikas, kurio atliktas operacijas lydėjo sėkmė. Jo operuotiems ligoniams geriau gydavo žaizdos, retai pasitaikydavo komplikacijų. Pasak prof. L. Gričiūtės, jis buvo ypač talentingas praktikas, tokių gydytojų per šimtmetį pasitaiko vienas kitas. Tai gydytojas, kuris turi Dievo dovaną – auksines rankas. P. Norkūnas buvo labai atidus ligoniams. Gydytojas specialiaame dienoraštyje aprašydavo kiekvieną operuotą pacientą. Po 10–20 metų nuvykęs į komandiruotes rajonuose, jis sutikdavo jau pasveikusius savo pacientus.

Profesorius P. Norkūnas dėstė Vilniaus universitete ir buvo ypač mėgstamas studentų. Jo studentai prisimena, kad net stovėdamas už nugaros padėdavo operuoti. P. Norkūnas, ieškodamas naujų diagnostikos ir gydymo metodų, nekonkuravo su jaunaisiais gydytojais, bet, priešingai, pasak profesoriaus, atidavęs jiems visas žinias, kurias tik turėjęs. 1956 m. apgynė disertaciją „Kaukolės defektų aloplastika vartojant organinį stiklą – pleksiglasą“ medicinos mokslų kandidato laipsnui įgyti, 1969 m. – habil. dr. disertaciją „Duomenys apie tiesiosios žarnos vėžio diagnostiką, gydymą ir profilaktiką“. P. Norkūno studentai turėjo galimybes susipažinti su sudėtingiausiomis onkologinėmis operacijomis ir kai kurie iš jų tapo žymiais chirurgais. 1966 m. P. Norkūnui suteiktas LTSR nusipelnusio gydytojo vardas. Nuo 1990 m. – Onkologijos centro profesorius konsultantas.

Teologijos studijos turėjo didelės įtakos būsimam gydytojo

asmenybei. Jis sugebėdavo susivaldyti, neparodyti emocijų, išlikti taktiškas. Niekas nematydavo daktaro P. Norkūno pikto, pakėlusio balsą, net jo šypsena aplinkinius veikė raminaimai. Neužgauti kito žmogaus, nepykėti, nelaikyti širdyje apmaudo – tokių taisyklių laikydamasis P. Norkūnas niekada niekuo nenusivylė, nors ir pačiam buvo nelengva. Profesorius P. Norkūnas sako: „Gyvenu karališkai. Man labai pasisekė, nes turėjau mėgstamą darbą, galėjau daug kam padėti.“ Iš tiesų jis yra išgelbėjęs daugybę pacientų, kurie prisimena jį su dėkingumu.

Beje, chirurginės onkologijos pradininkas Lietuvoje profesorius Petras Norkūnas – pirmasis ir vienintelis chirurgas, sulaukęs šimto metų. Prieš dešimtmetį, būdamas 90 metų, dar operavo. Profesorius juokauja, kad ir dabar dar galėtų operuoti, bet niekas neprašo. P. Norkūnas – Lietuvos veiklios ilgaamžystės akademijos narys. Vilniaus universiteto Onkologijos institute vykusiame gražaus jubiliejaus minėjime prof. P. Norkūnas padėkojo bendradarbiams: „Ačiū, kad dirbau su jumis“ ir prisiminė pirmuosius darbo metus institute, net paminėjo prieš daug metų kartu dirbusių medicinos seserų ir slaugučių vardus.

Profesorius P. Norkūnas – ilgametis Lietuvos medicinos bibliotekos skaitytojas. 1958 m. jis kartu su kitais gydytojais buvo išrinktas į tuometinės Valstybinės mokslinės medicinos bibliotekos tarybą. Dar reiktų paminėti, kad Medicinos bibliotekoje daugiau kaip prieš pusę amžiaus P. Norkūnui – tuomet dar doktorantui – suradęs Sveikatos apsaugos ministerijos Profilaktikos valdybos viršininkas gydytojas Igoris Čiumačenko ir prikalbinęs padėti operuoti sergančius onkologinėmis ligomis, kurie gydėsi Respublikiniame onkologijos dispenseryje. Petras Norkūnas prisimena: „Aš sutikau padėti, mano jau toks būdas, kad prašantiems negaliu pasakyti „ne“. Tad galima teigti, kad Medicinos bibliotekoje (tada veikusioje tame pačiame pastate kaip ir Sveikatos apsaugos ministerija) buvo priimtas lemtingas apsisprendimas atsidėti onkologinei chirurgijai.

Slauga. Mokslas ir praktika. 2012 Nr. 11.